

Eindtermen Nederlands algemeen secundair onderwijs (derde graad)

Bron: www.ond.vlaanderen.be/dvo

1 Luisteren

- 1 De leerlingen kunnen op structurerend niveau luisteren naar uiteenzettingen en probleemstellingen door een bekende volwassene met betrekking tot een leerstofonderdeel bestemd voor bekende leeftijdsgenoten en ze kunnen die schriftelijk weergeven (vergelijk schrijven).
- 2 De leerlingen kunnen op beoordelend niveau via diverse media en multimediale informatiedragers luisteren naar de volgende tekstsoorten bestemd voor een onbekend publiek:
 - › diverterende teksten zoals praatprogramma's;
 - › informatieve teksten zoals verslagen van feiten en ervaringen;
 - › persuasieve teksten zoals standpunten en meningen in probleemoplossende discussies;
 - › activerende teksten zoals reclameboodschappen.
- 3 De leerlingen kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van:
 - › de context;
 - › de eigen voorkennis;
 - › de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen);
 - › het woordenboek.
- 4 Bij de planning, uitvoering van en reflectie op de luistertaken kunnen de leerlingen:
 - › hun luisterdoel(en) bepalen;
 - › het (de) tekstdoel(en) vaststellen;
 - › hun voorkennis inzetten;
 - › onderwerp en hoofdgedachte identificeren;
 - › gericht informatie selecteren en ordenen;
 - › bijkomende informatie vragen;
 - › inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen;
 - › de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen (koppeling kijken);
 - › het taalgebruik van de spreker inschatten;
 - › aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker.
- 5 De leerlingen kunnen de geschikte luisterstrategieën toepassen naargelang van hun luisterdoel(en), achtergrondkennis en tekstsoort (oriënterend, zoekend, globaal en intensief).
- 6* De leerlingen zijn bereid om:
 - › te luisteren;
 - › een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen;
 - › een ander te laten uitspreken;
 - › te reflecteren over hun eigen luisterhouding;
 - › het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten.

2 Spreken/gesprekken voeren

- 7 De leerlingen kunnen op structurerend niveau aan een bekende volwassene vragen stellen en antwoorden formuleren met betrekking tot leerstofonderdelen in de schoolvakken.
- 8 De leerlingen kunnen op structurerend niveau ten overstaan van een onbekend publiek:
 - › instructies geven;
 - › gedocumenteerde informatie presenteren;
 - › een sollicitatiegesprek voeren.
- 9 De leerlingen kunnen op beoordelend niveau aan een onbekend publiek:
 - › inlichtingen vragen, aanvragen doen, klachten/bezwaren formuleren (rechtstreeks of door middel van de telefoon);
 - › standpunten/meningen of oplossingen voor problemen uiteenzetten en motiveren in een gedachte-wisseling, discussie, (werk)vergadering;
 - › gevoelens in een gepast register uitdrukken en persoonlijke ervaringen presenteren;
 - › activerende boodschappen formuleren.
- 10 Bij de planning, uitvoering van en reflectie op de spreektaken/gesprekstaken kunnen de leerlingen:
 - › hun eigen spreek- en gespreksdoel(en) bepalen;
 - › zich een beeld vormen van hun publiek;
 - › hun voorkennis inzetten;
 - › naargelang van de spreek-, gespreksdoel(en) en publiek:
 - gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden;
 - bijkomende info vragen;
 - hun taalgebruik aanpassen;
 - inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden;
 - visuele informatie gebruiken;
 - non-verbaal gedrag inschatten en inzetten;
 - › gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten;
 - › argumenten herkennen en aanbrengen;
 - › adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s).
- 11 De leerlingen zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om:
 - › te spreken;
 - › algemeen Nederlands te spreken;
 - › een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag.

3 Lezen

- 12 De leerlingen kunnen op structurerend niveau formuleren en administratieve teksten voor een onbekend publiek lezen.
- 13 De leerlingen kunnen op beoordelend niveau teksten met studiedoeleinden voor onbekende leeftijdgenoten lezen.
- 14 De leerlingen kunnen de volgende tekstsoorten voor een onbekend publiek op beoordelend niveau lezen:
 - › niet-fictionele teksten:
 - informatieve teksten, inclusief informatiebronnen zoals schema's en tabellen, verslagen, hypertexten en uiteenzettingen;
 - persuasieve teksten zoals een opiniestuk, een betoog;
 - activerende teksten zoals reclameteksten en advertenties, instructies;
 - › fictionele teksten (vergelijk literatuur).
- 15 De leerlingen kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van:
 - › de context;
 - › de eigen voorkennis;
 - › de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen);
 - › het woordenboek.
- 16 Bij de planning, uitvoering van en reflectie op hun taken kunnen de leerlingen:
 - › hun eigen leesdoel(en) bepalen;
 - › het (de) tekstdoel(en) vaststellen;
 - › de tekstsoort bepalen;
 - › hun voorkennis inzetten;
 - › functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen;
 - › inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen;
 - › de structuur van een tekst aanduiden;
 - › onderwerp en hoofdgedachten aanduiden en parafraseren om tekstbegrip te bevorderen;
 - › gelezen teksten kort samenvatten;
 - › feiten en meningen onderscheiden;
 - › argumenten in een tekst op hun waarde en relevantie beoordelen;
 - › info selecteren en gebruiken met behulp van verschillende informatiekanalen.
- 17 De leerlingen kunnen een leesstrategie kiezen naargelang van hun leesdoel en tekstsoort, en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief).
- 18* De leerlingen zijn bereid om:
 - › te lezen;
 - › lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp;
 - › de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere bronnen;
 - › te reflecteren op inhoud en vorm van de teksten;
 - › hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren, in vraag te stellen en eventueel te herzien.

4 Schrijven

- 19 De leerlingen kunnen op structurerend niveau voor een onbekend publiek tekstsoorten schrijven zoals:
- › schema's en samenvattingen van gelezen en beluisterde informatie en studieteksten;
 - › instructies;
 - › uitnodigingen.
- 20 De leerlingen kunnen voor een onbekend publiek op beoordelend niveau tekstsoorten schrijven zoals:
- › verslagen;
 - › sollicitatiebrieven en cv's;
 - › zakelijke brieven;
 - › gedocumenteerde en beargumenteerde teksten.
- 21 Bij de planning, uitvoering van en reflectie op hun schrijftaken kunnen de leerlingen:
- › hun eigen schrijfdoel(en) bepalen;
 - › hun bedoeld publiek bepalen;
 - › hun tekstsoort bepalen;
 - › hun voorkennis inzetten;
 - › gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken;
 - › een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties;
 - › eigen tekst reviseren;
 - › inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen;
 - › lay-out verzorgen;
 - › correct citeren (bronvermelding);
 - › gebruikmaken van ICT.
- 22* De leerlingen zijn bereid om:
- › te schrijven;
 - › schriftelijk informatie te verstrekken;
 - › te reflecteren over inhoud en vorm van hun eigen schrijfproces en -product;
 - › taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen.

5 Literatuur

- 23 De leerlingen kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen:
- › literaire teksten uit heden en verleden interpreteren, analyseren en evalueren. Zij kunnen daarbij verbanden leggen:
 - binnen teksten;
 - tussen teksten;
 - tussen teksten en het brede socioculturele veld;
 - tussen tekst en auteur;
 - tussen teksten en hun multimediale vormgeving;
 - › verslag uitbrengen over de eigen ervaringen met literaire teksten uit heden en verleden en kunnen deze ervaringen toetsen aan andere interpretaties van en aan waardeoordelen over teksten.

In de hierboven vermelde activiteiten komen aan bod:

- › poëzie, proza;
 - › theatervoorstelling.
- 24 De leerlingen kunnen hun tekstkeuze en hun leeservaring beschrijven, evalueren en documenteren in een leesdossier.
- 25 De leerlingen kunnen informatie over literaire teksten verzamelen en verwerken. Zij kunnen hierbij gebruikmaken van informatiekkanalen: bibliotheek, kranten en tijdschriften, radio- en tv-programma's, internet en cd-rom.
- 26 De leerlingen kunnen bij deze activiteiten gebruikmaken van de gepaste leesstrategieën (vergelijk eindterm 17).
- 27 De leerlingen kunnen doelbewust gegevens, begrippen en werkwijzen hanteren om de bovengenoemde taken uit te voeren.
- 28* De leerlingen zijn bereid om:
- › literaire teksten te lezen;
 - › over hun eigen leeservaring met anderen te spreken en erover te schrijven;
 - › hun leeservaring in maatschappelijke context(en) te plaatsen;
 - › hun persoonlijke leeservaring te toetsen aan die van anderen.

6 Taalbeschouwing

- 29 De leerlingen kunnen in het taalgebruik de volgende taalverschijnselen herkennen, benoemen en bespreken:
- › register, sociaal bepaalde varianten, regionale varianten, vaktalen;
 - › non-verbale elementen;
 - › een aantal tekststructuren: evaluatie-, probleem-, maatregel- en onderzoeksstructuur.
- 30 De leerlingen kunnen een betoog op controleerbaarheid en samenhang beoordelen en drogredenen onderkennen.
- 31 De leerlingen kunnen de onderlinge samenhang tussen belangrijke componenten (morfologie, syntaxis, semantiek) van het taalsysteem herkennen, benoemen en bespreken.
- 32 De leerlingen kunnen de invloed van maatschappij, geschiedenis en politiek op het taalgebruik en taalsysteem herkennen en bespreken.
- 33 De leerlingen kennen de verschillende strategieën om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen en kunnen die hanteren. Het gaat om het gebruik van:
- › de context;
 - › de eigen voorkennis;
 - › de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen);
 - › het woordenboek.
- 34 De leerlingen kennen de principes van ons spellingsysteem.
- 35 De leerlingen kunnen hun taaltaken bijsturen door middel van herkenning, benoeming en bespreking van taalverschijnselen.
- 36* De leerlingen zijn bereid om over hun taalgebruik en het taalsysteem na te denken.

Met het oog op de controle door de inspectie zijn de attitudes met een * aangeduid in de kantlijn.